

BANDLIKNI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNESNING ROLI

N.A.MAMADALIYEVA NIU Dotsenti, I.f.n.,
A.YEGEMBERGENOVA NIU 4 -bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bandlikni ta'minlashda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning o'rni hamda ahamiyati yoritiladi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida kichik biznesning yangi ish o'rinlari yaratish, aholi daromadlarini oshirish, kambag'allikni qisqartirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, kichik biznesni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari, mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish mexanizmlari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kichik biznes bandlikni oshirishning eng samarali vositalaridan biri bo'lib, ayniqsa hududlarda mehnat bozorini barqarorlashtirishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar : Bandlik, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, ish o'rinlari, mehnat bozori, iqtisodiy rivojlanish, daromad, kambag'allikni qisqartirish, o'zini o'zi band qilish.

Bugungi kunda dunyo mamlakatlari oldida turgan eng dolzarb ijtimoiy-iqtisodiy masalalardan biri – bu aholi bandligini ta'minlash masalasidir. Mehnatga layoqatli aholining o'sib borishi, urbanizatsiya jarayonlari va iqtisodiy o'zgarishlar yangi ish o'rinlari yaratishni taqozo etadi. Shu nuqtai nazardan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotni rivojlantirishning muhim omili sifatida namoyon bo'lmoqda.

Kichik biznes – bu nisbatan kam sonli xodimlar bilan faoliyat yurituvchi, tez moslashuvchan va bozor talablariga tez javob bera oladigan xo'jalik yurituvchi subyektlardir. Ularning asosiy afzalligi – kam kapital bilan faoliyat boshlash imkoniyati, boshqaruvning soddaligi va tashabbuskorlikka asoslanganligi bilan

izohlanadi. Aynan shu xususiyatlari sababli kichik biznes qisqa muddat ichida ko‘plab yangi ish o‘rinlarini yaratish imkoniyatiga ega.

Kichik biznesning bandlikni ta‘minlashdagi roli bir necha yo‘nalishda namoyon bo‘ladi. Birinchidan, u to‘g‘ridan-to‘g‘ri yangi ish o‘rinlarini yaratadi. Har bir kichik korxonalar yoki oilaviy tadbirkorlik subyekti kamida bir necha kishining doimiy ish bilan ta‘minlanishiga xizmat qiladi. Ikkinchidan, kichik biznes bilvosita bandlikni ham oshiradi. Masalan, ishlab chiqarish bilan shug‘ullanuvchi kichik korxonalar transport, savdo, marketing, xomashyo yetkazib berish kabi qo‘shimcha xizmatlarga ehtiyoj sezadi. Bu esa boshqa tarmoqlarda ham ish o‘rinlari paydo bo‘lishiga sabab bo‘ladi.

Statistik ma‘lumotlarga ko‘ra, ko‘plab mamlakatlarda yalpi ichki mahsulotning salmoqli qismi hamda band aholining asosiy ulushi kichik va o‘rta biznes hissasiga to‘g‘ri keladi. O‘zbekistonda ham kichik biznes iqtisodiyotning muhim sektori bo‘lib, yangi ish o‘rinlarining katta qismi aynan shu sohada yaratilmoqda. Ayniqsa qishloq joylarda kichik biznes aholi daromadlarini shakllantirishning asosiy manbalaridan biri hisoblanadi.

Kichik biznesning yana bir muhim jihati – bu o‘zini o‘zi band qilish imkoniyatini yaratishidir. Aholi o‘z tashabbusi asosida savdo, xizmat ko‘rsatish, hunarmandchilik, qishloq xo‘jaligi yoki ishlab chiqarish sohalarida faoliyat boshlashi mumkin. Bu esa davlat budjetiga tushadigan yukni kamaytiradi va aholining iqtisodiy faolligini oshiradi. O‘zini o‘zi band qilgan shaxslar nafaqat o‘z daromadini ta‘minlaydi, balki jamiyatda tadbirkorlik muhitining shakllanishiga ham hissa qo‘shadi.

Bandlikni ta‘minlashda kichik biznesning roli ayniqsa iqtisodiy inqiroz davrlarida yaqqol namoyon bo‘ladi. Yirik korxonalar faoliyatini qisqartirgan sharoitda kichik biznes moslashuvchanligi sababli bozor talablariga tez javob bera oladi va iqtisodiy barqarorlikni saqlab qolishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Shu bois ham ko‘plab davlatlarda kichik biznesni qo‘llab-quvvatlashga alohida e‘tibor qaratilmoqda.

Shu bilan birga, kichik biznes rivojlanishida ayrim muammolar ham mavjud. Moliyaviy resurslarning yetishmasligi, kredit olish shartlarining murakkabligi, zamonaviy texnologiyalarning yetarli emasligi va bozor infratuzilmasining rivojlanmaganligi tadbirkorlik faoliyatini cheklashi mumkin. Bundan tashqari, tadbirkorlik ko‘nikmalarining yetishmasligi ham kichik biznes samaradorligiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun bir qator chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Jumladan, imtiyozli kreditlar ajratish, soliq yukini kamaytirish, biznesni ro‘yxatdan o‘tkazish jarayonlarini soddalashtirish, tadbirkorlik bo‘yicha o‘quv kurslarini tashkil etish va infratuzilmani rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va raqamli iqtisodiyot imkoniyatlaridan foydalanish kichik biznes samaradorligini yanada oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, kichik biznes bandlikni ta‘minlashning eng muhim va samarali vositalaridan biridir. U nafaqat yangi ish o‘rinlari yaratadi, balki aholi daromadlarini oshirish, kambag‘allikni qisqartirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirish orqali mehnat bozorida muvozanatni ta‘minlash hamda jamiyat farovonligini oshirish mumkin. Kichik biznes zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismi bo‘lib, bandlikni ta‘minlashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Uning rivojlanishi mehnat bozoridagi muammolarni yumshatadi, aholi daromadlarini oshiradi va iqtisodiy o‘sishni jadallashtiradi. Davlat tomonidan yaratilayotgan qulay shart-sharoitlar va qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari kichik biznesning yanada rivojlanishiga xizmat qiladi. Kelgusida ushbu sohani kengaytirish orqali barqaror va samarali bandlikni ta‘minlash imkoniyatlari yanada ortadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. **Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga oid farmon va qarorlar to‘plami.** – Toshkent: O‘zbekiston, 2022.
2. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi. **“Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to‘g‘risida”gi Qonun.** – Toshkent: Adolat, 2021.
3. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. **O‘zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivojlanishi to‘g‘risida statistik to‘plam.** – Toshkent: Statistika nashriyoti, 2023.
4. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. **O‘zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish yakunlari bo‘yicha hisobot.** – Toshkent: Iqtisodiyot, 2023.
5. Abdug‘aniyev A., Xodiev B. **Kichik biznes va tadbirkorlik asoslari.** – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.